

D E C I Z I E

În numele Legii

22 iunie 2017

mun. Chişinău

Colegiul Penal al Curţii de Apel Chişinău

Având în componenţa sa:

**Preşedintele şedinţei de judecată, judecătorul
Melinteanu**

Iurie

Judecători

Silvia Vrabii şi Ion Bulhac

Cu participarea:

Procurorului

Andrei Băeşu

Avocatului

Valeriu Pleşca

Petiţionarului

XXXXXXXXXX

Judecând în şedinţă publică, în ordine de recurs recursul petiţionarului XXXXXXXXXXXX împotriva încheierii Judecătoriei Chişinău, sediul Buiucani din 15 februarie 2017, prin care a fost respinsă ca fiind neîntemeiată cererea cet. XXXXXXXXXXXX de a fi recunoscut în calitate de parte civilă.

Verificând legalitatea hotărârii atacate, pe baza materialelor din dosar, în contextul motivelor invocate de recurent, Colegiul Penal al Curţii de Apel Chişinău asupra recursului,-

C O N S T A T Ă:

1. La data de 18 noiembrie 2016, în Judecătoria Buiucani, mun. Chişinău a parvenit cauza penală privind învinuirea lui XXXXXXXXXXXX Nicolae, născut la 24.01.1973, în comiterea infracţiunilor prevăzute de art.art.190 alin.(5), 243 alin.(3) lit. b) CP al RM.
2. Iar, la 26.01.2017, XXXXXXXXXXXX a depus în cancelaria Judecătoriei Chişinău, sediul Buiucani, o cerere de chemare în judecată, solicitând să fie recunoscut în calitate de parte civilă, încasarea prejudiciului moral şi material.
3. Prin încheierea Judecătoriei Chişinău, sediul Buiucani din 15 februarie 2017, a fost respinsă ca fiind neîntemeiată cererea cet. XXXXXXXXXXXX de a fi recunoscut în calitate de parte civilă.
4. Nefiind de acord cu încheierea instanţei de fond, petiţionarul XXXXXXXXXXXX a declarat recurs, solicitând admiterea recursului, casarea încheierii judecătoreşti din 15 februarie 2017, şi pronunţarea unei noi hotărâri prin care a-l recunoaşte pe XXXXXXXXXXXX, în calitate de parte civilă, în procesul penal, cauza penală 1-1630/2016 sau 1-561/17, privind învinuirea lui XXXXXXXXXXXX în comiterea infracţiunilor prevăzute de art. 190 alin. (5), 243 alin. (3) lit. b) CP al RM.
5. În motivarea recursului declarat, recurentul a menţionat că conform Hotărârii Plenului Curţii Supreme de Justiţie nr 2 din 07.07.2008, cu privire la aplicarea legislaţiei procesuale civile la întocmirea hotărârii şi încheierii judecătoreşti cuprinsul încheierii emise în camera de deliberare trebuie să corespundă exigenţelor art. 270 alin. (l) CPC al RM. Instanţa judecătorească la emiterea încheierii este obligată să acorde o atenţie deosebită motivelor care au determinat concluziile instanţei, cu referirea la legea guvernantă.
6. Conform art. 270 alin (1) CPC al RM, în încheierea judecătorească se indică locul şi data emiterii, denumirea emitentului, numele membrilor completului de judecată şi al grefierului, date despre participanţii la proces, obiectul litigiului sau pretenţia înaintată, problema asupra căreia se emite, motivele cure au determinat concluziile instanţei şi legea guvernantă, dispoziţia instanţei, ordinea şi termenul de atac al încheierii dacă este susceptibilă de atac.
7. Potrivit art. 222 alin (2) CPP al RM, instanţa de judecată, prin hotărâre motivată refuză să recunoască în calitate de parte civilă persoana fizică sau juridică care a intentat acţiunea civilă, dacă lipsesc temeiurile prevăzute în art.219 şi 221 CPP al RM.
8. De asemenea şi art. 169 CPC al RM, prevede că refuzul de primire a cererii de chemare în judecată se dispune „printr-o încheiere

motivata.

9. Astfel, în încheierea judecătorească din 15.02.17, nu se indică care anume din temeiurile prevăzute de art. 219 ori de art. 221 CPP al RM, lipsesc în cauză și ce a servit drept temei de respingere a cererii lui XXXXXXXXXX.
10. Totodată, legislația procedurală în vigoare dar și cea internațională prevede că orice document care provine de la instanța judecătorească (hotărâre, încheiere, etc.) trebuie să fie motivat în mod cuvenit. În cazul contrar, se constată violarea art. 6 § 1 CEDO, dreptul la un proces echitabil și a art. 13 dreptul la un recurs efectiv.
11. Art. 6 din Convenția Europeană garantează dreptul oricărei persoane la judecarea în mod echitabil a cauzei. în mod public, de către o instanță independentă și imparțială instituită de lege care va hotărî asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil. Art. 1 din Convenția Europeană stabilește că orice persoană a cărei drepturi și libertăți au fost încălcate are dreptul să se adreseze efectiv unei instituții naționale.
12. CEDO a stabilit drept importantă obligația instanțelor judecătorești naționale „de a-și motiva hotărârile, chiar dacă acest lucru nu urmează a fi înțeles ca necesitate de a da un răspuns detaliat pentru fiecare argument” (Hot. CEDO Van de Ilurk c. Olandei. 19 aprilie 1994. § 19) Conform jurisprudenței CEDO, motivarea hotărârilor judecătorești este importantă nu doar pentru interesul individual, ci și pentru a permite controlul publicului asupra hotărârii (Hot. CEDO în cauza Tatishvili c. Rusiei. 9 iulie 2007 §58).
13. Cu toate acestea, conform mai multor rapoarte a organizațiilor internaționale guvernamentale și non-guvernamentale motivarea insuficientă a hotărârilor judecătorești reprezintă una din cele mai serioase deficiențe ale justiției moldovenești. Carențele în motivarea hotărârilor judecătorești din RM au fost menționate în hotărârile CEDO încă începând cu anul 2005 (Hot. Beceiev c. Moldovei și Șarban c. Moldovei, ambele din 4 octombrie 2011, etc.).
14. Trebuie de menționat că atât Codul de procedură civilă, cât și Codul de procedură penală prevăd că tratatele internaționale au prioritate față de legislația internă și cer judecătorilor să aplice direct prevederile tratatelor internaționale Hotărârea Plenum Curții Supreme de Justiție nr. 3 din 09.06.2014, cu privire la aplicarea de către instanțele judecătorești a unor prevederi ale Convenției Europene pentru apărarea drepturilor omului”).
15. Cu toate acestea, dacă instanța va prezenta în termen legal partea motivantă a încheierii în cauză voi prezenta cererea de concretizare a motivelor de anulare a încheierii, sub forma de supliment la această cerere de recurs.
16. Conform prevederilor art. 251 alin (1) CPP al RM, încălcările care atrag nulitatea actelor procedurale, încălcarea prevederilor legale care reglementează desfășurarea procesului penal atrage nulitatea actului procedural numai în cazul în care s-a comis o încălcare a normelor procesuale penale ce nu poate fi înlăturată decât prin anularea aceluia act.
17. La caz, după cum se vede din textul încheierii judecătorești contestate nu au fost citați și ca urmare, nu au fost prezenți la examinarea cererii lui XXXXXXXXXX nici însuși XXXXXXXXXX care este fără îndoială o persoană cea mai cointerесată în examinarea și soluționarea acestei cereri, nici inculpatul Veceslav Platon.
18. Totodată, au fost prezenți acuzatorul de stat procuror Andrei Baieșu și reprezentantul părții vătămate ”Banca de Economii” SA.
19. Doar în cazul inculpatului XXXXXXXXXX în textul încheierii există mențiunea precum că XXXXXXXXXX a refuzat să participe, în privința celorlalți participanți la proces nu este menționat dacă ei au fost citați în mod legal sau nu.
20. Prin urmare, nu este clar din ce motive instanța s-a comportat astfel încât unii participanți la proces au fost chemați, iar alții nu.
21. Mai mult ca atât, la ședința din 15.02.17, nu au fost prezenți apărătorii inculpatului și nici nu au fost înlocuiți eu avocații desemnați de Oficiu Teritorial al CNAJGS.
22. Conform prevederilor art. 319 alin. (1) CPP al RM, se prevede că judecarea cauzei poate avea loc numai dacă părțile sânt legal citate și procedura de citare este îndeplinită. în cazul neprezentării în ședință a apărătorului și al imposibilității de a-1 înlocui în ședința respectivă, ședința de judecată se amână.
23. Mai mult, recurentul a invocat și faptul că conform art. 251 alin. (2) CPP al RM încălcarea prevederilor legale referitoare la competența după materie sau după calitatea persoanei, la sesizarea instanței, la compunerea acestuia și la publicitatea ședinței de judecată, ta participarea părților în cazurile obligatorii, la prezența interpretului, traducătorului, dacă sânt obligatorii potrivit legii, atrage nulitatea actului procedural.
24. Verificând materialele dosarului și argumentele invocate, Colegiul Penal al Curții de Apel Chișinău consideră necesar de a respinge ca inadmisibil recursul declarat de către petiționarul XXXXXXXXXX, din următoarele considerente.
25. În conformitate cu prevederile art. 449 CPP al RM, judecând recursul, instanța adoptă una din următoarele decizii, respinge recursul, menținând hotărârea atacată, dacă recursul este nefondat, recursul este depus peste termen, recursul este inadmisibil, admite recursul, casând hotărârea, parțial sau integral, și ia una din următoarele soluții, dispune achitarea persoanei sau încetarea procesului penal în cazurile prevăzute de prezentul cod, rejudecă cauza cu adoptarea unei noi hotărâri, dispune rejudecarea cauzei de către instanța de fond dacă este necesară administrarea de probe suplimentare. Adoptarea deciziei și întocmirea acestuia se efectuează în conformitate cu prevederile art.417 și 418, care se aplică în mod corespunzător.
26. Subsecvent, instanța de recurs menționează că conform art. 449 alin. (1) lit. c) CPP al RM, judecând recursul, respinge recursul, menținând hotărârea atacată, dacă recursul este inadmisibil.

27. În acest context, Colegiul menționează ca la data de 18 noiembrie 2016, la Judecătoria Buiucani, mun. Chișinău a parvenit cauza penală privind învinuirea lui XXXXXXXXXX Nicolae, născut la 24.01.1973, în comiterea infracțiunilor prevăzute de art.190 alin.(5), 243 alin.(3) lit. b) CP al RM.
28. Subsecvent, la 26.01.2017, XXXXXXXXXX a depus în cancelaria Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, o cerere prin care a solicitat să fie recunoscut în calitate de parte civilă, încasarea prejudiciului moral și material.
29. Prin încheierea Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani din 15 februarie 2017, a fost respinsă ca fiind neîntemeiată cererea cet. XXXXXXXXXX de a fi recunoscut în calitate de parte civilă.
30. Succesiv, invocând ilegalitatea încheierii primei instanțe, petiționarul XXXXXXXXXX a declarat recurs, solicitând admiterea recursului, casarea încheierii judecătorești din 15 februarie 2017, și pronunțarea unei noi hotărâri prin care a-l recunoaște pe XXXXXXXXXX, în calitate de parte civilă, în procesul penal, cauza penală 1-1630/2016 sau 1-561/17, privind învinuirea lui XXXXXXXXXX în comiterea infracțiunilor prevăzute de art. 190 alin. (5), 243 alin. (3) lit. b) CP al RM.
31. Instanța de recurs, studiind materialele cauzei, consideră că recursul depus în speță urmează a fi considerat inadmisibil din următoarele considerente.
32. Astfel, potrivit art. 437 CPP al RM, pot fi atacate cu recurs sentințele pronunțate de judecătorii privind infracțiunile ușoare pentru săvârșirea cărora legea prevede în exclusivitate pedeapsa non privativă de libertate; sentințele pronunțate de Curtea Supremă de Justiție; încheierile privind refuzul în pornirea urmăririi penale, scoaterea persoanei de sub urmărirea penală, încetarea urmăririi penale, clasarea cauzei penale și reluarea urmăririi penale, adoptate conform prevederilor art.313; alte hotărâri penale pentru care legea prevede această cale de atac. Încheierile pot fi atacate cu recurs numai o dată cu sentința, cu excepția cazurilor când, potrivit legii, pot fi atacate separat cu recurs. Recursul declarat împotriva sentinței se consideră făcut și împotriva încheierilor, chiar dacă acestea au fost date după pronunțarea hotărârii recurate.
33. În continuare, conform art. 342 CPP al RM, toate chestiunile care apar în timpul judecării cauzei se soluționează prin încheiere a instanței de judecată. Încheierile privind măsurile preventive, de ocrotire și asiguratorii, recuzările, declinarea de competență, strămutarea cauzei, dispunerea expertizei, precum și încheierile interlocutorii, se adoptă sub formă de documente aparte și se semnează de judecător sau, după caz, de toți judecătorii din completul de judecată. Încheierile instanței asupra celorlalte chestiuni se includ în procesul-verbal al ședinței de judecată. Încheierile date pe parcursul judecării cauzei se pronunță public.
34. Consecvent, potrivit art. 61 CPP la RM, parte civilă este recunoscută persoana fizică sau juridică în privința căreia există suficiente temeiuri de a considera că în urma infracțiunii i-a fost cauzat un prejudiciu material sau moral, care a depus la organul de urmărire penală sau la instanța de judecată o cerere de chemare în judecată a bănuțului, învinuțului, inculpatului sau a persoanelor care poartă răspundere patrimonială pentru faptele acestuia. Acțiunea civilă se judecă de către instanță în cadrul procesului penal dacă volumul prejudiciului este incontestabil. Recunoașterea ca parte civilă se efectuează prin ordonanța organului de urmărire penală sau prin încheierea instanței de judecată. În cazul în care s-a constatat că, după recunoașterea părții civile, cererea de chemare în judecată a fost depusă de o persoană necorespunzătoare sau că, din alte motive, lipsesc temeiuri pentru ca persoana să aibă calitate de parte civilă, organul de urmărire penală, prin hotărâre motivată, sistează participarea persoanei în calitate de parte civilă.
35. Astfel, raportând prevederile legale, la materialele cauzei, Colegiul Penal, indică că la materialele dosarului, lipsesc careva probe, din care s-ar putea deduce sau ar rezulta direct faptul că petiționarul XXXXXXXXXX a fost recunoscut prin ordonanța organului de urmărire penală, or încheierea instanței de judecată drept parte civilă, în procesul penal în cauza penală de acuzare a lui XXXXXXXXXX în comiterea infracțiunilor prevăzute de art. 190 alin. (5), 243 alin. (3) lit. b) CP al RM.
36. Mai mult, conform art. 438 CPP al RM, recursul împotriva hotărârilor pentru care legea nu prevede calea de atac apelul poate fi declarat de persoanele menționate în art.401.
37. Iar, potrivit art. 401 CPP al RM, pot declara apel, procurorul, în ce privește latura penală și latura civilă; inculpatul, în ce privește latura penală și latura civilă. Sentințele de achitare sau de încetare a procesului penal pot fi atacate și în ce privește temeiurile achitării sau încetării procesului penal; partea vătămată, în ce privește latura penală; partea civilă și partea civilmente responsabilă, în ce privește latura civilă; martorul, expertul, interpretul, traducătorul și apărătorul, în ce privește cheltuielile judiciare cuvenite acestora; orice persoană ale cărei interese legitime au fost prejudiciate printr-o măsură sau printr-un act al instanței. Apelul poate fi declarat în numele persoanelor menționate în alin.(1) pct.2)-4) și de către apărător sau reprezentantul lor legal.
38. Prin urmare, instanța de recurs relevă că XXXXXXXXXX în speța dedusă judecării nu are nici o calitate procesuală intabulată la art. 401 CPP al RM, raportat la art. 438 CPP al RM, respectiv, este în afara raporturilor juridice ce vizează cauza penală de învinuire a lui XXXXXXXXXX în comiterea infracțiunilor prevăzute de art. 190 alin. (5), 243 alin. (3) lit. b) CP al RM.
39. În altă ordine de idei, Colegiul Penal indică că nu pot fi reținute nici argumentele recurentului fundamentate pe Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție nr 2 din 07.07.2008, cu privire la aplicarea legislației procesuale civile la întocmirea hotărârii și încheierii judecătorești, or conform hotărârii Curții Constituțional al RM nr. 21 din 22 iulie 2016, pct. 97, independența judecătorilor este unul dintre principiile fundamentale de organizare și realizare a justiției. În aplicarea legii, independența judecătorilor exclude noțiunea de ierarhie, subordonare. Având rolul de a soluționa litigiile în mod obiectiv, conform legii, și fiind o putere prin ei înșiși, judecătorii nu pot primi ordine, instrucțiuni sau sugestii de nici un fel cu privire la activitatea lor judiciară, nici din interiorul, nici din afara sistemului judiciar. Principiile internaționale statuează în mod explicit că judecătorii trebuie să ia decizii în deplină libertate și să acționeze fără restricție și fără a fi obiectul unor influențe, incitări, presiuni, amenințări sau intervenții nelegale, directe sau indirecte, indiferent din partea cărei persoane vin și sub ce motiv. Judecătorul, în calitate de deținător al autorității judecătorești trebuie să-și poată exercita funcția sa în deplină independență în raport cu toate

supunerea la autoritatea judecătorească, ceea ce și poate constitui temeiul de la care independența în raport cu toate constrângerile/forțele de natură socială, economică și politică și chiar în raport cu alți judecători și în raport cu administrația judecătorească. 98. [...] judecătorii trebuie să dispună de suficientă putere și să fie în măsură a și-o exercita în vederea îndeplinirii atribuțiilor. Independența judecătorului implică cerința soluționării litigiilor fără nici o ingerință, inclusiv din partea instanței ierarhic superioare.

40. Din enunțurile expuse supra rezultă cu certitudine că esența independenței judecătorului rezidă în autonomia acestuia la adoptarea deciziilor judecătorești.
41. Curtea menționează că, potrivit articolului 114 din Constituție, justiția se înfăptuiește în numele legii. Prin urmare, judecătorii se supun numai legii. Acest principiu îi protejează pe judecători în primul rând de influențe externe nepotrivite. În același timp, principiul este aplicabil și în interiorul puterii judecătorești. Organizarea ierarhică a justiției, în sensul unei subordonări a judecătorilor față de președinții de instanțe sau față de instanțele superioare în procesul de soluționare a cauzelor, ar fi o încălcare evidentă a acestui principiu.
42. Ideea fundamentală este aceea că judecătorul, în exercitarea atribuțiilor sale, nu este angajatul nimănui; acesta este deținătorul unei funcții de stat. El este astfel în slujba legii și este răspunzător numai în fața acesteia. Este axiomatic faptul că în soluționarea unei cauze un judecător nu acționează la ordinele sau instrucțiunile nici unui terț din interiorul sau din exteriorul sistemului judiciar.
43. Aceasta nu exclude obligația unui judecător de la o jurisdicție de grad inferior de a respecta o hotărâre anterioară a unei instanțe de grad superior în ceea ce privește interpretarea legii incidente în cauza ulterioară (precedentul judiciar).
44. Curtea subliniază că hotărârile judecătorilor urmează a fi întemeiate în baza prevederilor legale. Or, articolul 1 din Legea privind statutul judecătorului stabilește că judecătorul este unicul purtător al puterii judecătorești, investit constituțional cu atribuții de înfăptuire a justiției, pe care le exercită în baza legii, iar organizarea ierarhică a jurisdicțiilor nu poate aduce atingere independenței individuale a judecătorului. Într-un sistem care are la bază independența judiciară, instanțele superioare asigură coerența jurisprudenței pe întreg teritoriul țării prin hotărârile pronunțate de acestea în cauze individuale. Instanțele inferioare, fără a fi ținute în mod formal să respecte precedentele judiciare în țările cu sistem de drept continental, spre deosebire de situația din țările cu sistem common-law, tind să se conformeze la principiile enunțate în cuprinsul deciziilor instanțelor superioare pentru a evita ca hotărârile lor să fie anulate în căile de atac. Mai mult, norme procedurale speciale pot asigura coerența dintre diferite nivele ale sistemului de instanțe.
45. Dimpotrivă, un sistem în care Curții Supreme de Justiție îi este acordată posibilitatea de a adresa instanțelor de rang inferior „recomandări/explicații” în probleme de aplicare a legislației nu este de natură să favorizeze apariția unei puteri judecătorești cu adevărat independente. Mai mult, aceasta implică riscul ca judecătorii să se comporte ca funcționarii publici, care primesc ordine de la superiorii lor. Adoptarea de către instanța supremă sau alte instanțe superioare a unor ghiduri de practică obligatorii pentru jurisdicțiile inferioare, situație întâlnită în câteva țări post-sovietice, ridică probleme în această privință.
46. Astfel, asemenea „recomandări/explicații” în mod individual nu pot sta la baza unei hotărâri judecătorești, care urmează a fi întemeiată exclusiv pe prevederile legale. Judecătorii trebuie să beneficieze de libertate neîngrădită de a soluționa în mod imparțial cauzele, în conformitate cu legea și cu propria apreciere a faptelor.
47. Prin urmare, în situația în care s-a invocat separat o hotărâre explicativă, Colegiul, ținând cont de hotărârea Curții Constituționale, conchide că astfel de argumente nu pot fi reținute, or nu au fost însoțite de evidențierea unei norme imperative.
48. În aceste circumstanțe, Colegiul Penal nu se va expune asupra motivelor invocate în cererea de recurs declarată de petiționarul XXXXXXXXXX or, instanța de recurs nici nu purcede la examinarea fondului recursului, deoarece potrivit prevederilor pct. 16 din Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție nr. 22 din XXXXXXXXXX „Soluția de respingere a apelului (respectiv recursului) ca depus peste termen sau inadmisibil nu implică o verificare a hotărârii atacate, întrucât instanța de apel (recurs) nu poate proceda la o verificare de fapt și de drept a acesteia decât în cadrul unui recurs exercitat în mod legal”.
49. Reieșind din cele sus-indicate, conducându-se de art. art. 449 alin. (1) lit. c), 471-473 CPP al RM, Colegiul penal al Curții de Apel Chișinău, -

DECIDE:

Respinge ca inadmisibil recursul declarat de către petiționarul XXXXXXXXXX împotriva încheierii Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani din 15 februarie 2017 și menține această încheierea fără modificări.

Decizia este irevocabilă.

Președintele ședinței, judecătorul

Iurie Melinteanu

Judecătorii

Silvia Vrabii

